

DEVŞİRME

ASKER VE MÜRİT

MUHİTTİN İMİL

© KARAKARGA YAYINLARI 343

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

**DEVŞİRME
ASKER VE MÜRİT**

Muhittin İmül

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Yayın Koordinatörü: Mesud Ata

Editör: Merve Akıncı Almaz

Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1. Baskı: Nisan 2021

ISBN: 978-625-7217-60-6

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumaloğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No: 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel: (0 212) 252 22 42

Fax: (0 212) 252 22 43

 karakarga.com

 info@karakarga.com

 karakargayayinlari

 karakargayayinlari

 karakargayayin

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu,

Sokak No 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel: 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No: 48625

Destek Dükkan

İçindekiler

<i>Sunuş/Önsöz</i>	9
<i>Teşekkür</i>	11
<i>Giriş</i>	13
KURAMIN DİLİ: SOSYAL KİMLİK VE BİRLİK RUHU	19
YALITILMIŞ DÜNYALAR: GOFFMAN VE TOTAL KURUM.....	31
KÜLT YAPILAR VE TOTALİTER SİSTEMLER	43
DEVLETİN YAŞAYAN HAFIZASI: DEVŞİRME SİSTEMİ	53
Birinci Kademe Faaliyetleri	56
İkinci Kademe Faaliyetleri.....	59
Ordu-Tarikat İlişkisinde Devlet Hafızası: Yeniçeri Ocağı ve Bektâşî Tarikatı.....	67
ASKERİN DÜNYASI: ORDU VE KİMLİK	77
DİNİ SÖYLEMDE FARKLILAŞMA: TARİKAT-KİLİSE-MANASTIR	97
İKİ DÜNYANIN TERAZİSİ:ORDU VE TARİKAT	115
KURUMSAL KABUL VE HİYERARŞİ.....	117
Dini Gruplarda Müntesip Kabulü ve Kurum Hiyerarşisi	120
Orduda Personel Alımı ve Emir Komuta Zinciri	157
ÖRGÜTSEL İDEALLER VE YAŞAM FORMU	165
Dini Grup Kimliğinin Yapıstırıcıları	165
Askerin Dünyası ve Yaşam Formu	172
LİDERLİK ANLAYIŞI	177
Kudret ve Hikmetinden Sual Olunmaz Dini Lider	178
Şeyhin Elinde, Gassalın Elindeki Meyyit Gibi Olmak	207
Sınırlı Yapısıyla Orduda Liderlik	212

NORM VE DEĞERLER SİSTEMİ	219
Özgün Kuralları ve Değerler Sistemiyle Dini Gruplar	219
Duygusal ve Mistik Manipülasyon	229
Askeri Kültür, Değerler Sistemi ve Normlar Hiyerarşisi	236
KURUMSAL RİTÜELLER	245
Mistik Dünyanın Küçük Görünen Büyük Detayları: Tarikat ve Ritüel	245
Ordular ve Ritüelleri	267
BİLGİ CEMAATİNİN ANLAM EVRENİ: EPİSTEMİK DİL	271
Din Dilinin Farklılaşması: Tarikat ve Dil	274
Orduda Epistemik Dil	278
FETÖ'NÜN DEVŞİRME SİSTEMİ VE ASKERİ OKUL SEVDASI	285
Sonuç	301
Kaynakça	309

Sunuş/Önsöz

Tarikat ve Ordu, ilk bakışta bir arada anılmaları mümkün olmayan iki ayrı uçtaki kurumlar gibi görünmekle birlikte gerçek hiç de sanıldığı gibi değildir. Aslında her iki kurum da yapısal olarak birbirine çok benzeyen özelliklere sahiptir. Elinizdeki kitap, çeşitli ortak özelliklerden yola çıkarak önce kurumları, sonra da üyelerini karşılaştırıp imkânsız gibi görünen söz konusu benzerliği açıklamaya çalışmaktadır.

Her iki kurum da tam bağlı bireyler yetiştirmek için personelini dönüştürerek tabir yerindeyse devşirir. Kim ne derse desin, tarihsel bir bakiye olarak teslim aldığımız devşirme sistemi, Osmanlı devlet aklı ve tecrübesinin kolektif kimlik inşası konusundaki incelikli bir uygulamasıdır. Eleştiriye de açık olan söz konusu uygulamayla devlet genel anlamda kazanmıştır. Sistem; dili, dini ve kültürü başka müstemlekelerin çocuklarını Osmanlı kabında eritmiş, onlara kimlik kazandırmış ve devlet aygıtına en uygun yerde katkı sağlama-larını temin etmiştir.

Benzer aklın yansıması Cumhuriyet Türkiye'sinde de görülür. Önceleri ortaokul, daha sonra lise seviyesinde, en fazla on dört yaşında, vatan algısı kendi köy ya da kasabasından ileriye gidememiş tertemiz vatan evlatları, askeri okullara alınarak hayatlarına dokunulmuştur. Devlet, bu kitabın yazarında olduğu gibi, köy ve kasaba çocuklarına kalorifer peteğini, muz, slup çamaşır, denizi; kısaca, uygar dünyanın kanıksadığı her şeyi göstermiştir. Genç dimağların, algıladıkları dünyanın değişmesi, genişlemesi sağlanmıştır. Buradaki eğitim ve yaşantının her anında devlet, vatan ve millet kavramları, uğruna kanının son damlasına kadar savaşılabilecek yegâne kavramlar olarak askeri öğrencinin zihnine sürekli işlenir. Yüreği sadece vatan, millet ve devlet için atan, böyle oldukları için kimseye açamadıkları içtenlikli bir gururu gizlice yaşamaya devam eden devşirmelerdir onlar. Devletin devşirmeleri...

Bu kitabın konusu, devletin devşirmeleriyle kendini ve aklını şeyhinin eline “ölü yıkayıcının elindeki beden” ya da tasavvufi tabirle *gassalın elindeki meyyit* kıvamında teslim eden tarikat ve cemaat devşirmelerinin her açıdan incelenerek karşılaştırılmasından ibarettir. Bu zorlu kıyaslama, en başta mütedeyyin ve müntesip, dindar ve mürit ayrımını kesin bir çizgiyle belirleyerek yapılmaya çalışılmıştır. Kitabın biricik amacı ise söz konusu örtüşmeyi tarihsel ve sosyolojik anlamda ortaya koyacak kıyaslamayı yaptıktan sonra olası 15 Temmuz hadiselerinin önüne geçecek bilince katkıda bulunmaktadır. Zira devletin ekmeğini yerken onun namlusunu milletine çeviren hainler ve bu potansiyeli içinde barındıran tüm zihniyetler için tahammül tükenmiştir. Üstlenilen bu zor vazifenin altından kalkılıp kalkılamadığına ise hummalı zamanların ardından kâğıda dökülen satırların arasında anlamı arayan okuyucu karar verecektir.

Teşekkür

Bu kitap; Anadolu'nun ücra bir kasabasından işçi bir baba ve ev hanımı bir annenin oğlu olarak on dört yaşın toyluğunda elimden tutup beni bugünlere getiren, elinizdeki eseri hazırlamak için gereken tecrübe ve hayatı kazandıran devletime,

Tanıdığım ya da bu şerefe erişemediğim, erinden generaline bütün gönül-daşlarıyla birlikte ezelden ebede uzanan şanlı Türk ordusuna,

Dünyanın yükünü tek başına sırtlayarak taşıyan Melek anneme,

Bir ömür boyu, askerlikten sonra gelmeyi özveriyle sessizce kabullenen eşim, oğlum ve kızıma,

Bana yeni bir dünya ve ufuk kazandırarak kitabın bir yarısını yazmama vesile olan danışman hocam, saygıdeğer büyüğüm Prof. Dr. Kemaleddin Taş'a ve tüm hocalarıma,

Hazırlık aşamasında okumalarıyla çok kıymetli katkılarını aldığım kardeşlerim Cem Sinan Barım ve Halit Gökdemir'e,

Tüm bu süreçte varlığını her zaman yanımda hissettiğim ve tanımdan onur duyduğum sevgili Erdem Dağdemir'e,

Kıyafetleri, unvanları, rütbeleri ne kadar farklı olursa olsun devletin bütün devşirmelerine,

Türk'ün varlık mücadelesi için toprağa düşerek nurlanmış bütün şehitlerle birlikte ebediyete intikal eden ve hayattaki tüm gazilere ithaf edilmiştir.

Olmasaydınız, olmazdı...

Muhittin IMİL

Doç. Dr. E. Alb.

Giriş

*Her gün bir yerden göçmek ne iyi!
Her gün bir yere konmak ne güzel!
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş!
Dünle beraber gitti cancağızım,
Ne kadar söz varsa düne ait.
Şimdi, yeni şeyler söylemek lazım.
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî*

Elinizdeki kitabın, halihazırda ülkemizde acıları çok taze olan bir sürecin içinden sıyrılıp olaylara biraz daha yukarıdan bakmak ve sebep-sonuç ilişkisini anlamaya çalışmak için sarf edilen, geliştirilmeye muhtaç ama samimi bir çabadan başka bir anlamı ve misyonu yoktur. Anlamaya çalışmak hepimiz için son derece önemli. Çünkü FETÖ, tüm boyutlarıyla başlı başına bir toplumsal travmadır. Bu travma, 15 Temmuz 2016 tarihinde ortaya çıkmamış ve ne yazık ki bu satırların hayat bulduğu zamanlarda da tam olarak sona ermemiştir. Zira tüm devlet kurumlarıyla birlikte Türk Silahlı Kuvvetlerinde uyguladığı sinsi ve silahsız terör, yıllardır örtülü ve açık olarak devam etmektedir. Söz konusu terör 15 Temmuz 2016 tarihinde, devlete ve Türk milletine, tankla, uçakla, bombayla ve ateşle yönelerek zirveye ulaştığında herkese ayan olmuştur. Türk milleti ve devlet bürokrasisi malum girişimle son bulmasını dilemediğimiz acıların yasını tutma fırsatını henüz bulamamıştır. Zira

aynı zamanda nekahet dönemi de olan toplumsal yas tutma süreci, yasa sebep olan olayların sona ermesiyle başlar. FETÖ'nün gerek devlet kurumlarında gerekse toplumsal yapımızda çok uzun yıllar uğraşarak açtığı yara halen kanamaya devam etmektedir. İşte söz konusu vaveyladan sıyrılıp daha yukarıdan “neden” sorusunu sormak ve bundan sonra benzerlerinin yaşanmaması için “nasıl” sorusuna cevap aramak, bu kitabın temel kaygısıdır.

Kitaba ismini veren “asker” ve “mürit” terimlerinin anlamlarını karşılaştırmalı olarak ele almak, varmak istediğimiz yer açısından iyi bir başlangıç noktası olacaktır. “Asker” kelimesinin aslı Arapçadır ve “ESKR” olarak yazılır. Zamanla dilimize “asker” olarak yerleşmiştir. “Asker” (ESKR) kelimesi askerlerden beklenen nitelikleri ifade eden sözcüklerin ilk harflerinden oluşur. Her harfin anlamı bir niteliğe karşılık gelir. Sözcüğün ilk harfi olan (E), “ulviyet-i ruhiye” (yüksek bir ruh yapısı) anlamına karşılık gelir. Bu ruh yapısı, yüksek duygu ve düşüncelerle beslenmiş bir kişiliğe işaret eder. Sözcükteki (S) harfinin anlamı “selamet-i fikriye” (doğru ve sağlam düşünce)’dir. Asker, bir konuyu iyice düşünüp inceleyerek yargıya varır. Bir sorunla karşılaştığında, konuyu akıl süzgecinden geçirerek her zaman bir çıkar yol arar, bulur ve savunur. Asker sözcüğündeki (K) harfi, “keramet-i tabiye” (yöntem buluculuk ve seziş) anlamında kullanılmıştır. Bilimsel esaslara dayanan, buluculuğu ve önceliği esas alan askerlik sanatı, taktik ve strateji yöntemlerini en iyi şekilde bilmek ve uygulamakla kendini gösterir. Asker sözcüğünün son harfi olan (R) harfi, “riyazat-ı bedeniye” (beden dayanıklılığı) demektir. Asker, ruh gelişimi ile birlikte fiziki gelişimini de sağlamış olmalıdır. Askerin beden yapısı, her türlü doğa koşullarına, yokluk ve zorluklara alışmış olmalıdır.¹

¹ KKM 368-1: 1-4’den akt. Cengiz Özgün, “Türkiye’nin Askerlik Sisteminin Tarihsel Süreç Bağlamında İncelenmesi”, *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0/4 (2017), 55.

Bununla birlikte “mürit” kelimesi, her ne kadar sözlükte “iradesi, isteği olan kişi” manasına gelse ve ilk Sufiler terimi, “Hakk’a giden yolda kararlı ve sağlam bir irade ortaya koyan kişiyi” ifade etmek için kullansalar da daha yoğun olarak “iradesi olmayan kul” anlamında kullanılmıştır. Zira Hakk’a giden yolu tutan kişinin, artık Hakk’ın iradesine göre yürüyerek kendi iradesini terk etmesi gerekir. Burada kulun kastı, talebi ve iradesi fani olmakta; yerini Hakk’ın kastı, talebi ve iradesi almaktadır. Sufi düşünce, müritliğin (irade sahibi olmanın) aslında Allah’ın bir sıfatı olduğuna dikkat çeker.²

Sadece kelime anlamları incelenerek karşılaştırıldığında dahi “irade” kavramının belirleyici rol oynadığı hemen fark edilecektir. Asker sıfatını taşıyan kişiden, “selamet-i fikrîye” (doğru ve sağlam düşünce) ve “keramet-i tabiye” (yöntem buluculuk ve sezgi) gibi, iradenin geliştirilmesini ön plana çıkaran beklentiler oluşmuşken; müritten beklenen, var olan cüz-i iradesini dahi terk etmesidir. Asker kişi de iradesini yasal sınırlara kadar amirlerine teslim etmek ve emirlere mutlak itaat etmek zorundadır. Ancak yasa, burada amiri göreve yönelik olmayan emirlerin verilemeyeceği, verildiği takdirde cezalandırılacağı hükümleriyle kısıtlamıştır.^{3 4 5}

² Süleyman Uludağ, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “Mürid” Maddesi, 32, 47-49.

³ TSK İç Hizmet Kanunu Md.16: “Amir; maiyetine hizmetle münasebeti olmayan emir veremez...” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.211.pdf>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2020.

⁴ TSK İç Hizmet Yönetmeliği Md.33: “Emirlerin, hizmete müteallik olması (Silahlı Kuvvetler İç Hizmet Kanunu madde 8 ve 16) ve kanun ve nizamları ihlal etmemesi şarttır.” <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/35514?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2020.

⁵ Askeri Ceza Kanunu Md.41:

1. Askeri cürümlerde ve kabahatlerde iştirak halinde, Türk Ceza Kanununun 64 üncüden 67 nciye kadar olan maddeler hükmü tatbik olunur.
2. Hizmete müteallik hususlarda verilen emir bir suç teşkil ederse bu suçun işlenmesinden emir veren mesuldür.